

KRÚDY MOZIJÁBAN

Mindenkinek Huszárik Zoltán utolérhetetlen Szindbád-adaptációja világszerte elsőknek eszébe e cím olvastán. Pedig rajta kívül mások is készítettek átdolgozásokat Krúdy nyomán, mégis az ő filmje lett a mérce mindenkorra, hogyan lehet öntörvényű irodalmi műből hasonlóképp nagyszűrű mozgóképdarabot alkotni. Az utóbbi húsz-egynéhány évben, mióta az író ismét divatba jött, talán csak *Horváth Z. Gergely* Napraforgója említhető egy lapon Huszárik örökmércéjét állító remekléseivel.

Most sokkal régebbi filmes ügyekről lesz szó. Arról, hogyan kacérkodott Krúdy a maga idejében a mozgóképpel, illetve az övele. A legelső nyom 1917-ből való. A Magyarország című korabeli napilap október 9-i számában, a Színház és zene rovatban áll a következő rövid híradás: „Krúdy Gyula a filmszerzők sorába lépett. Szindbád című érdekfeszítő, költői lendületű regényét filmre való felvétel céljából megvette a Corvinyár. Krúdy első filmje a legérdekesebb moziestmények egyike lesz.”

Lett is volna, minden bizonnyal, ha elkészül ez a film. Nincs azonban semmi nyoma, hogy leforgatták volna. Pedig a frissen alapított, *Korda Sándor* vezette cég egyik első mozi-darabjaként tervezték a Szindbád-filmet. Micsoda szenzáció lenne ma, ha létezne, s ha nem csak egy tudósító színes híre emlékeztetne a tervre.

Korda Sándor egyébként még a maga korában legsikeresebb Krúdy-regény, A vörös postakocsi filmrevitelét is tervbe vette. Az író azonban, nem tudni miért, elutasította a rendező ajánlatát. Pedig az nem kínálhatott oly kevés pénzt a jogokért, ami után a bohém életvitelű író ne kapott volna két kézzel. Talán azért hátrította el Korda ötletét, mert az idő tájt éppen e hírneves regénye színpadi változatán dolgozott.

Krúdy Mária, az író első házasságából származó leányának visszaemlékezése szerint jóval később, a harmincas évek végén *Zilahy Lajos* is foglalkozott e két Krúdy-mű (A vörös postakocsi és a Szindbád-történetek) megfilmesítésének szándékával saját filmgyártó cége, a Pegazus keretében. A részletes filmnovella el is készült — emlékezik Krúdy Mária —, de a szerződés anyagi okokból nem jött létre. Ebből a tervből sem lett valóság, a pénz közbeszólt.

A nagy magyar író halála után kezen harminc évnek kellett eltelnie, mire egyik írása mozgóképpé változott át. *Zsurzs Éva* 1963-ban rendezte A hírlapíró és a halál című elbeszélés tv-változatát.

Krúdy Gyula életében két ízben szentelt írásban figyelmet a filmnek. 1920-ban a „25 éves a mozi” jubileumi albumába kanyarított hangulatos kis tárcát Ha én filmet írnék címmel. „Az ember álmait látja a filmen. A laterna magica, amelyet gyerekkoromban a sötét szobában mutattak, talán mulatságosabb volt akkor, mint az a rafinált film, amelyet most vetítenek a falra. Nem huszonöt, hanem

Jelenetek Huszárik Zoltán Szindbádjából, amely Krúdy Gyula novellái alapján készült. Szindbád: Latinovits Zoltán, Majmunka: Dajka Margit

százévesnek tűnik fel nekem a mozi.” Ekként írt cikke bevezetésében, s a továbbiakban valóságos kis szinopszt ad elő. Mesét költ képekben romantikus pesti és budai helyszínekkel, a csakis reá jellemző merengő stílusban.

Még ennél is érdekesebb az az 1925-ös keletű sajtóaffér. Krúdy kénytelen volt védekezni egy igazságtalan támadás ellenében. Az ügy előzménye, hogy 1923-ban megjelent a Rózsa Sándor. A betyárok csillaga Magyarország történetében című regénye. Ennek témájára csapott le egy szenzációkra és felhasználható filmsztorikra éhes amerikai producer. Végül ebből az elképzelésből sem lett film, de a terv ürügyén ellenfelei ütöttek egyet Krúdyn.

A kor egyik népszerű írója, az azóta többé-kevésbé elfeledett *Szomaházy István* megtanadta az amerikai filmesek szándékát, hogy vászonra vigyék a magyar pusztaság legendás hírű betyárjának történetét. Gunyoros hangvételű írásában meg sem említi Krúdy nevét, viszont annál hevesebb ösztözet zúdít magára a tervre. Becstelen, aljas és gonosz haramiának nevezi a betyárvezért, s valamilyen fennkölt nemzeti gőg jegyében utasítja vissza, hogy alakjával bárki is fog-

lalkozzon. *Csók István* festőművész is beleszólt a vitába, valamelyest mentegelve a témaválasztást, míg végül megszólal maga Krúdy. A Magyarország napilap, ahol az egész szövegtörténet zajlott, 1925. augusztus 8-i számában hátrította el magától a vádakát. „Hogy a kevésbé józan, de száraz Amerikában anyira megtetszett Rózsa Sándor figurája, hogy a filmgyárosok zsebében csiklandóság kezdenek lenni a dollárok, arról valószínűleg nem én tehetek, hanem azok a legendák, amelyeket Amerikában még mindig elhisznek a régi zsványokról.” A szópárbajnak ezzel vége szakadt. Rózsa Sándor megmaradt XIX. századi betyárvezérnek. Filmhős nem lett belőle, ahogy Krúdy egyetlen alakjából sem élete folyamán.

A két Zoltánnak, Huszáriknak és Latinovitsnak kellett jönnie, az ő kitaró szeretetükre és egyívású beleérzőképességükre volt szükség, hogy Szindbádból filmhős születhessen. Senki sem tudná megjósolni, meddig kell várjunk, hogy valamelyik Krúdy-hős megint annyira elbűvöljön minket, mint kettejük közös mutatványa majdnem húsz esztendeje.

Kelecsényi László